

Novotny Tihamér

Az én „MŰ-terem”

Horváth M. Zoltán új művei a Gönczi Galériában

Amikor a szűz papíros, azaz a szűz monitorkép előtt ülve nekifogtam mondanivalóm megfogalmazásának, eszembe jutottak dr. Kostyál László művészettörténésznek Horváth M. Zoltánról írt találó sorai, akik a következőképpen ragadta meg alkotónk festői világának vizuális ethosát. Képei „nem csak a filozófiai merengéssel állíthatók párhuzamba, de a poétai alkotással is. Horváth számára a fehérre meszelt falú üres kiállítóterem a szinonimája egy verseskötet üres lapjainak. Egy-egy kép egy-egy versnek felel meg, melyek között így hasonló összefüggésnek kell lenni, mint a verseskötet költeményei között, vagyis szükségszerű, hogy a tárlat önmagában logikus egységet alkosson. Ebből következően az ideális eset az lenne, ha a festői »költemények« is már a kiállítóhely jó előre történő ismeretében, ahhoz adaptálva készülhetnének”.¹ Ami a „kiállítóhely jó előre történő ismeretét” illeti,

az azt hiszem, jelen esetünkben jól működik. Horváth ugyanis pécsi érdekeltisége és jelenléte ellenére mégiscsak zalaegerszegi illetékességű és identitású művész, ezért a Gönczi Galéria téri adottságai ilyen szempontból nem okozhattak gondot számára. Ez a tudás azonban önmagában még nem eredményezhet ad abszurdum helyspecifikus műveket, hiszen egy kiállítási tér nem annyira sokoldalúan determinált és sajátos, mint egy barlang, templom, utca, aluljáró, sivatag vagy – példának okáért – egy műterem. Egy kiállítóhely feltételrendszere sokkal egyszerűbb és kiszámíthatóbb ennél. Horváth tehát egy ügyes és kézenfekvő koncepciót kreált abból a szillogisztikus szójátékból, hogyha az ő igazán helyspecifikus műteremvilágát, azaz műtermét egy kevésbé helyspecifikus térbe helyezi át, akkor az csak egy „mű-teret”, egy kevésbé sajátos

„mű-terem-világot” eredményezhet. Ergo „Az én MŰ-terem” című kiállítást leginkább az a vele egyívású „MŰ-terem” elnevezésű installáció koncepcionálja, amelynek meg- és berendezett jelenléte csak jelzés értékű lehet az eredetihez, a valóságoshoz képest.

Így Horváth háromdimenziós vizuális versében, vagyis térberendezésében – amelyet a fehér tér üressége hívott életre – nem véletlen, hogy a festő alteregója, a deréktól lefelé kitömött nadrágja és cipője által, egy képregényszerű fehér és üres szófelhő idézőjelébe állíttatott.

A festő figuráját egy igazán autentikus felső rész, egy kereszt-kompozíciós expresszív gesztuskép (*Gesztusok nekem*) egészíti ki, amely absztrakt mivolta ellenére megint csak egyértelműen a művész egyszerre túlfűtöten, szenvedélyesen kitarukozó és fegyelmezőn, áldozatvállalón önszabályozó alkotói szerepére, erkölcsi magatartására, érzésére, sajátos benyomást kiváltó én-felmutatására, egyszerűen – ethoszára – hívja fel a figyelmünket. A *Palettaképek* színpamacs verssorai vagy apró kis rözsedalai, valamint a trompe-l’oeil, a szemet becsapó módon sakktabla-motívumokkal és térillúziókkal meg- és átfestett, „idecitalt” íróasztala is ezt a „MŰ-terem” hangulatot kívánja nekünk tautologikus módon igazolni és észleletünk számára felerősíteni.

Ha azonban körbenézünk a kiállítóteremben – az íróasztalon és a szó szoros értelmében vett panoptikumszerű fél-figurán kívül – több ennyire konkrét elemet, egyet sem találunk.

A tárlat minden további darabja absztraktnak mondható.

Péntek Imre hívja fel a figyelmünket arra a tényre, hogy „Horváth M. Zoltán az egyetemen eltöltött néhány év után radikálisan szakított a figurális-leképező ábrázolással”.²

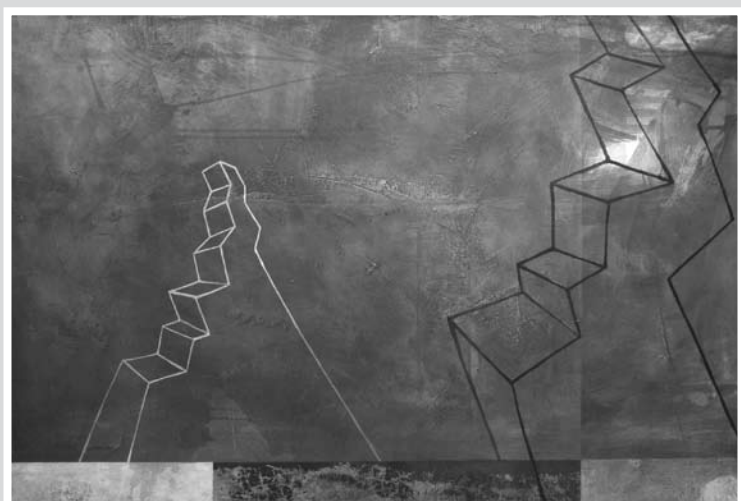
„Az ember maga mögött hagyja a jelenvalót és átlép a túloldalra, ahol teljes egyetértésre lel. Absztrakció” – írja egyik naplójegyzetében Paul Klee, majd így folytatja: „e pátoszmentes stílus hűvös romantikája példa nélküli. Minél elviselhetlenebb a világ (mint például napjainkban), annál absztraktabb a művészet, míg egy boldogabb kor az evilági művészetet táplálja.”³

Rendkívül figyelemreméltó, érdekes, ugyanakkor ellentmondásos meghatározása ez az absztrakt művészetnek. Különösen ambivalensnek tűnik ez akkor, amikor azt tapasztaljuk, hogy ebben a „boldogabb korban” főleg a fiatalabb generációk tagjai – rendre a leképező, az ábrázoló művészet irányába indulnak el és az új figuráció valamelyikénél kötnek ki. Más esetekben viszont azt érzékeljük, hogy ugyanebben a „boldogabb korban” vannak, akik tűzbe mennének az absztrakt művészetért.

Mint például Horváth M. Zoltán is, aki egyik interjújában azt nyilatkozta, hogy „célom: lehántani az elsődleges vizuális, primer élményt..., az izgat, ami megmarad mögötte. Az élmény szerkezete, váza... az illuzionizmus helyett... maga a vászon, a kép felülete, a festékredők, gyűrődések, a faktúra kínálja az élményt.”⁴ Hogy ki miért lesz absztrakt vagy figurális művész, ez – főleg a szabad választás, a szabad akarat függvényében – sokkal inkább alkati, mint korfüggő kérdés; vagyis a személyes beállítódás és érdeklődés, az egyéni motivációk ügye, a belsőből, zsigerből, gyomorból kikényszerülő, kiszaladó reflexek egyike.

Véleményem szerint ennél sokkal fogasabb, nehezebb kérdés az elénk táruló művészi teljesítmények és individuumok hihető megértése és hamisságok nélküli megfejtése. Majdhogynem reménytelen vállalkozás. Ezzel kapcsolatban megint csak Paul Klee-re kell hivatkozzam. Nálánál nem sokan tudták szebben kifejezni ezt a problémát. Egy másik naplójegyzetében ugyanis ezt írja: „e világi fogalmakkal engem nem lehet megérteni. Mert én a halottak és a még meg nem születettek világában egyaránt otthon vagyok. A szokásosnál kissé közelebb a teremtés szívéhez, de még nem elég közel. Meleget sugározom magamból? Hideget? Túl a fehér izzáson nincs értelme válaszokat keresni”.⁵

A múlt szövedéke mindig felfeslik valahol – utal Horváth M. egyik képcíme József Attila *Eszmélet* című versének hetedik szakaszára, amely így szól: „Én fölneztem az est alól / az egék fogaskerekére - / csilló véletlen szálaiból / törvényt szőtt a múlt szövedéke / és megint fölneztem az égre / álmaim gőzei alól / s láttam, a törvény szövedéke

/ mindig fölfeslik valahol". Horváth vegyes technikával készített absztrakt festményének fekvő „L” alakban megtörő, szitával vászonra vitt, egy stilizált emberi kar megszakadó kabátujjának lenyomatára is emlékeztető fekete hajszáleres felülete éppúgy emlékeztet bennünket a világmindenség láthatatlan csillagfényekből szőtt végtelenül bonyolult hálószerű energiamezőire, mint a növények, a fák alvilági sötétségbe eresztett sűrű hajszálgökeire.

Egy másik képsorozatán – (*Green I-III., Kék ég, Kék fény, Kis vörös, Lépcső piros sakkfigurákkal, Lépcsőím, Lépcsőtötem, Romantika*) – a rendkívül fluid, képlékeny, mozgékony, illanó áttünésekből, rétegekből, csurgásokból szerveződő színuniverzumszerű informel felületek előterében megjelennek azok a tradicionális kultúrtörténeti és önálló, személyes jelképi erővel is rendelkező, többnyire szabadkézzel vázolt (!) geometrikus lépcső motívumok és mértani téridomok, amelyek nemcsak hogy szerkezetes vonalcsontvázakként szervezik és lakják be a teret, de adott esetben jelbeszédet, dialógust is folytatnak egymással és a nézőkkel.

Horváth két legfrissebb, az *Izgalom* és a *Miért* című gesztusképéről azonban már hiányoznak ezek a vázszerű motívumok. Itt már csak a heves, szinte erotikus indulatok beszélnek: *alla prima*, de nagyon-nagyon!

Ez hát az ő filozófiai, poétai s egyszersmind konceptuális merengése; ez az ő MŰ-tere.

(*Keresztury ÁMK, Zalaegerszeg; 2010. november 20 - december 4.*)

1. Előszó *Horváth M. Zoltán* katalógusához, Zala Megyei Múzeumok Igazgatósága, felelős kiadó Dr. Vándor László, 2001.
2. Péntek Imre: *A monokróm lírája, térbeli kalandokkal*. In Pannon Tükör, 2004/3. 88.
3. Paul Klee: *Naplók (951)*. In Susanna Partsch: *KLEE*, Taschen/Vince Kiadó, Bp., 2003, 34.
4. Péntek Imre idézi Horváth M. Zoltánt l. m. 88.
5. l. m. 84.

1. *Kis Vörös* - vegyes technika, vászon 160x100 cm
2. *Lépcsőím* - vegyes technika, vászon 160x100 cm
3. *Lépcsőtötem* - vegyes technika, vászon 160x100 cm